

SPRAWOZDANIA

SEMINARE
t. 35 * 2014, nr 3, s. 219-227

I ZJAZD SALEZJAŃSKICH PRACOWNIKÓW NAUKOWYCH (Niepokalanów, 4-6 października 2013)

W dniach 4-6 października 2013 r., w Niepokalanowie, w klasztorze franciszkańskim odbyło się spotkanie salezjanów, którzy pracują naukowo w różnych ośrodkach naukowych w Polsce. Głównym organizatorem był Zarząd Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego¹. Program spotkania przewidywał cztery wystąpienia poświęcone następującym obszarom: miejsce nauki w Zgromadzeniu Salezjańskim, salezjanie na KUL-u, na ATK-UKSW i działalność Salezjańskiego Instytutu Wychowania Chrześcijańskiego.

Ksiądz dr Marek T. Chmielewski, przełożony Inspektorii Pilskiej, przybliżył zebranyom zagadnienie *Miejsce nauki w charyzmacie Zgromadzenia Salezjańskiego*. Swoje wystąpienie rozpoczął, nawiązując do postaci ks. Jana Bosko, który miał liczne kontakty ze światem nauki. Jako młody kapłan uczęszczał na wykłady słynnego pedagoga F. Aportiego, utrzymywał relacje z pedagogami skupionymi wokół czasopisma „L'Educatore Primario”, pielęgnował relacje z ludźmi ze „świata nauki”: A. Rosminim, wybitnym teologiem i filozofem oraz z G. Frassinettim, teologiem moralistą z Ligurii. Otwartość ks. Bosko na świat nauki wynikała w pierwszym rzędzie z tego, aby być skutecznym wychowawcą. Na drodze długiej pracy z młodzieżą doszedł on do szeregu przekonań i praktycznych rozwiązań, które później historia salezjańska nazwała „systemem prewencyjnym”. Swoją metodę wychowawczą oparł na rozumie, religii i miłości. Według prelegenta, rozum odgrywa w nim szczególną rolę. Wprowadza on bowiem właściwe rozumienie religii i chroni przed niezdrową dewocją oraz jest korektorem miłości wychowawczej, do której odwołuje się wychowawca.

Następnie ks. M. Chmielewski przybliżył zebranyom rektorat ks. Michała Rua (1888-1910), pierwszego następcy ks. J. Bosko. Prelegent podkreślił, że był to czas wielkiej ekspansji dzieł salezjańskich we Włoszech, Europie i na całym świecie. W momencie śmierci ks. Bosko salezjanów było 773, nowicjuszy 276, a wspólnot salezjańskich 75 w 5 krajach Europy. W 1910 r. na świecie było

---

¹ Inicjatywa powołania Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego (TNFS) powstała podczas dorocznego zebrania Redakcji „Seminare” w Popowie k. Serocka w dniu 18 czerwca 2006 r. Pomysł został życzliwie przyjęty przez zebranych, którzy wyznaczyli grupę roboczą mającą przygotować koncepcję Towarzystwa. Inicjatywa powołania Towarzystwa spotkała się z życzliwością zarówno Przełożonego Generalnego Towarzystwa Salezjańskiego – ks. Pascuala Cháveza, jak i Konferencji Salezjańskich Inspektorii Polskich i Okręgu Wschodniego. Księża Inspektorzy podczas spotkania w Werżej (Słowenia) w dniu 7 maja 2007 r. poparli tę inicjatywę i wyrazili zgodę, by czasopismo „Seminare” (dotychczas wydawane przez Salezjańskie Inspektorie Polskie) stało się organem Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego. „Seminare” jest periodykiem naukowym. Dzieli się na cztery części: teologiczną, filozoficzną, historyczną i społeczno-pedagogiczną. Czasopismo ukazuje się od roku 1975. W dniach 8-9 czerwca 2007 r. w domu salezjańskim w Polanie w woj. podkarpackim odbyło się doroczne spotkanie Redakcji „Seminare” oraz spotkanie założycielskie, podczas którego podjęto uchwałę o powołaniu Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego, zatwierdzono jego Statut oraz wybrano Zarząd, Komisję Rewizyjną i Komitet Założycielski, który został upoważniony do rejestracji Towarzystwa. Sąd wydał decyzję o zatwierdzeniu TNFS w dniu 23 października 2007 r. Każdego roku Towarzystwo organizuje konferencje i sympozja naukowe. Referaty następnie są publikowane w serii „Biblioteka Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego. Natomiast rezultaty badań prowadzonych przez członków Towarzystwa ukazują się w serii „Studia i rozprawy”.

4000 salezjanów, 370 nowicjuszy i 390 placówek salezjańskich. Wehikułami nowo otwieranych dzieł salezjańskich była nie tylko ewangelizacja, ale także formowanie „dobrych chrześcijan i uczciwych obywateli” poprzez umożliwienie młodzieży zdobycia wykształcenia ogólnego oraz przygotowania zawodowego. Salezianie wraz z Ewangelią przynosili wiedzę i umiejętności. Na przełomie XIX i XX wieku uruchomili szereg obserwatoriów meteorologicznych na Antylach i w Cieśninie Magellana. Przebadali i opisali faunę i florę Patagonii i Ziemi Ognistej. Usystematyzowali wiele języków „indios” patagońskich, ekwadorskich, a potem amazońskich, tłumacząc na te języki Pismo św.

Po śmierci ks. Jana Bosko, jak podkreślił ks. M. Chmielewski, salezjańskie „obcowanie ze światem nauki” poszło w kierunku form instytucjonalnych. Troska o formację intelektualną młodych salezjanów skłoniła Zarząd Generalny do utworzenia ośrodków formacji początkowej. W ten sposób powstały studentaty filozoficzne i teologiczne, gdzie uczyli się kandydaci do kapłaństwa oraz centra doskonalenia zawodowego dla braci koadiutorów. Nad ich programami dydaktycznymi czuwali Przełożeni Generalni i Kapituły Generalne.

W dalszej części wystąpienia prelegent podkreślił, że niezależnie od instytucji formacyjnych Przełożeni Wyżsi nosili się od dłuższego czasu z zamiarem utworzenia uczelni wyższej na bazie studentatu teologicznego w Foglizzo, który umożliwiłby ukończenie studiów wyższych w zakresie filozofii, teologii oraz z pedagogiki. Pierwszą próbę podjęto w 1911 r. Konsultor rzymskiej Kongregacji ds. Studiów wyraził taką zgodę w 1915 r. Czas I wojny światowej i późniejszy kryzys ekonomiczny zahamował powyższy proces. Dopiero 3 maja 1940 r. wspomniana wyżej rzymska Kongregacja wydała dekret, który erygował w Turynie Papieskie Ateneum Salezjańskie (PAS). W strukturach wydziału filozoficznego powstał instytut pedagogiczny. Po latach przekształcił się on w obecny Wydział Nauk o Wychowaniu. W 1965 r. PAS został przeniesiony do Rzymu. W 1973 r. Paweł VI podniósł go do godności Uniwersytetu Papieskiego.

Następnie ks. M. Chmielewski przybliżył zebranym historię czasopisma „Salesianum”, które salezianie włoscy wydają od 1937 r. Do istnienia powołał go dekretem Przełożony Generalny ks. Piotr Ricaldone. Jego celem jest prowadzić, pobudzać, inspirować każde twórcze i naukowe poszukiwania salezjanów, dla których kwartalnik będzie „oknem” na świat.

Zdaniem ks. M. Chmielewskiego, znaczącą obecność salezjanów w świecie szkolnictwa wyższego Przełożeni Wyżsi dostrzegli pod koniec ubiegłego wieku. W 1997 r. Generał ks. Juan Vecchi ustanowił biuro do światowej koordynacji salezjańskich instytucji szkolnictwa wyższego „Istituzioni Universitarie Salesiane” (IUS). Jego zadaniem jest również czuwanie nad katolickością i salezjańskością oraz nad profesjonalnością uczelni wyższych prowadzonych przez Towarzystwo Salezjańskie.

Kolejny referat, zatytułowany *Salezianie w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Perspektywa historyczna*, wygłosił ks. prof. Jerzy Gocko. Na początku swojego wystąpienia przedstawił on okres międzywojenny, kiedy wielu salezjanów kończyło studia wyższe, jednak nie podejmowali oni pracy stricte uniwersyteckiej. Pierwszymi wyjątkami byli ks. Jan Mazerski (biblista) i ks. Alojzy Sękowski (pszczelarstwo). Obaj byli pracownikami na Uniwersytecie Jagiellońskim.

W dalszej części wystąpienia prelegent przybliżył postaci salezjanów, którzy pracowali lub pracują obecnie na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, i ich dyscypliny naukowe:

- ks. prof. dr hab. Bolesław Bartkowski – muzykologia, prodziekan;
- ks. prof. dr hab. Mieczysław Majewski – katechetyka, prodziekan;
- ks. prof. dr hab. Remigiusz Popowski – Katedra Języka i Literatury Greckiej, dziekan i prodziekan;
- ks. prof. dr hab. Marian Lewko – Katedra Dramatu;
- ks. dr Roma Pomianowski – psychologia;
- ks. prof. dr hab. Józef Wilk – pedagogika rodziny, prodziekan;
- ks. prof. dr hab. Stanisław Wilk – historia, w latach 2004-2012 pełnił dwukrotnie funkcję rektora;
- ks. prof. dr hab. Marian Ciszewski – filozofia;
- ks. prof. dr hab. Stanisław Kulpaczyński – katechetyka;
- ks. prof. dr hab. Ryszard Rubinkiewicz – nauki biblijne;
- ks. prof. dr hab. Andrzej Maryniarczyk – filozofia;
- ks. prof. dr hab. Wojciech Życiński – teologia, mariologia;

- ks. prof. dr hab. Waldemar Żurek – historia;
- ks. prof. dr hab. Jerzy Gocko – teologia moralna;
- ks. dr Sylwester Jędrzejewski – nauki biblijne, wykłady zlecone;
- ks. dr Rober Bieleń – teologia pastoralna, wykłady zlecone;
- ks. prof. dr hab. Henryk Drawnel – nauki biblijne;
- ks. dr Andrzej Łuczynski – pedagogika;
- ks. dr Mariusz Lach – Katedra Dramatu;
- ks. dr Wojciech Witkowski – prawo kanoniczne.

Prelegent do wyżej wymienionych osób dodał jeszcze kilku innych salezjanów, którzy pracowali w KUL-u przejściowo lub są związani z uczelnią w inny sposób:

- ks. dr Stanisław Styryna – nauki społeczne;
- ks. mgr Mieczysław Kaczmarzyk – praca w Redakcji Encyklopedii Katolickiej;
- ks. mgr Jakub Kręcioch – Towarzystwo Naukowe KUL;
- dr hab. Krzysztof Kowalik – teologia dogmatyczna;
- dr Andrzej Kondracki – nauki biblijne.

Zdaniem ks. prof. Jerzego Gocki, na szczególną uwagę zasługuje działalność kilku salezjanów. Do nich zaliczył ks. Waldemara Żurka, który pełni funkcję duszpasterza męskiego domu akademickiego, ks. Mariusza Lacha, twórcę i kierownika teatru ITP KUL oraz ks. Bolesława Bartkowskiego, długoletniego kuratora Chóru Akademickiego. Natomiast sam prelegent od 2001 r. jest kuratorem AZS-u, a od 2009 r. prezesem KU AZS KUL.

Na zakończenie swojego wystąpienia prelegent podkreślił, że prawie wszyscy pracownicy naukowcy KUL-u prowadzą wykłady w wyższych salezjańskich seminariach duchownych. Wspomniał również osobę s. prof. dr hab. Haliny Wrońskiej, salezjanki, która od 1986 r. pełni funkcję Kierownika Katedry katechetyki Formalnej.

Kolejny referat, *Salezjanie na UKSW*, wygłosił ks. prof. Henryk Skorowski. Przedstawił w nim działalność salezjanów na ATK-UKSW. Na początku zauważył, że od wielu lat salezjanie stanowią największy potencjał naukowy Wydziału Teologicznego tej uczelni. Pierwszym jej pracownikiem był ks. prof. Roman Murawski (1972), a później dołączyli ks. prof. Marian Graczyk (1979) oraz ks. prof. Henryk Skorowski (1984). Ksiądz prof. Roman Murawski pełnił funkcję dziekana, natomiast ks. prof. Adam Durak prodziekana. Ponadto pracownikami tego wydziału są: ks. prof. Kazimierz Misiaszek, ks. dr Jan Rusiecki i ks. Dariusz Sztuk.

Ksiądz H. Skorowski przybliżył następnie słuchaczom struktury Wydziału Filozoficznego i pracujących tam salezjanów. Pierwszym pracownikiem był ks. Jerzy Worek. Obecnie pracują na nim: ks. prof. Zbigniew Łepko, ks. dr Ryszard Sadowski oraz ks. dr Dariusz Buksik. Natomiast na Wydziale Prawa Kanonicznego pracuje dwóch salezjanów: ks. prof. Henryk Stawniak i ks. dr hab. Arkadiusz Domaszek.

W dalszej części wystąpienia prelegent przybliżył zebrany Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, który także jest bogaty w salezjańską obecność. Ksiądz prof. Henryk Skorowski i ks. prof. Jarosław Koral byli jego dziekanami. Natomiast pracownikami byli lub są nadal: ks. prof. Jan Gliściński, ks. prof. Tadeusz Kołosowski, ks. prof. Jan Pietrzykowski, ks. dr Krzysztof Butowski, ks. dr Mariusz Chamarczuk, ks. dr Janusz Nowiński, ks. dr Krzysztof Niegowski i ks. dr Maciej Szczepankiewicz. Obecnie pracują na wydziale: ks. prof. H. Skorowski, ks. prof. J. Koral, ks. prof. T. Kołosowski, ks. prof. J. Pietrzykowski, ks. dr M. Chamarczuk, ks. dr K. Butowski i ks. dr J. Nowiński.

Ostatnim wydziałem, któremu ks. prof. H. Skorowski poświęcił uwagę, był Wydział Nauk Pedagogicznych. Powstał on na bazie struktur Instytutu Pedagogiki im. św. Jana Bosko. Jego pracownikami byli i są: ks. prof. Stanisław Chrobak, ks. prof. Jan Niewęglowski, ks. prof. Dariusz Stępkowski, ks. dr Kazimierz Gryżenia, ks. dr Kazimierz Franczak (zmarł w 2013 r.).

Prelegent podkreślił, że nie można zapominać o innej formie pracy kilku salezjanów w strukturach UKSW. Działalność ta, to praca w duszpasterstwie akademickim. Do tej pory duszpasterzami byli: ks. M. Sarbinowski, ks. P. Barylak, ks. D. Chmielewski, ks. M. Mejer.

Ostatni referat wygłosił ks. prof. Kazimierz Misiaszek. Przybliżył on uczestnikom *Historię, funkcjonowanie i działalność Salezjańskiego Instytutu Wychowania Chrześcijańskiego*. Na początku przypomniał dyskusję nad utworzeniem wyższej uczelni, która przygotowywałaby kadry wychowawców chrześcijańskich do pracy z młodzieżą. Rozpoczęła się ona w inspektorii warszawskiej w drugiej połowie lat 80-tych XX wieku. Sprzyjały temu sytuacja polityczna, jak również ustępstwa ówczesnej władzy w zakresie szkolnictwa katolickiego. W dniu 31 października 1987 r. w domu inspektorialnym w Warszawie miało miejsce spotkanie, w którym wzięli udział: ks. Zdzisław Weder – inspektor, ks. Zbigniew Malinowski – kierownik Międzyinspektorialnego Centrum Młodzieżowego, ks. Mieczysław Piłat – rektor WSDTS w Krakowie, ks. Aleksander Janeczek – rektor WSDTS w Kutnie-Woźniakowie, ks. Remigiusz Popowski i ks. Roman Pomianowski – wykładowcy KUL, ks. Roman Murawski i ks. Jerzy Worek – wykładowcy ATK, ks. Kazimierz Misiaszek – pracownik Międzyinspektorialnego Centrum Młodzieżowego, Andrzej Potocki i Zofia Pochmara-Wysoczyńska – wykładowcy WSPS w Warszawie oraz ks. Roman Forycki – pallotyn, założyciel Instytutu Teologicznego Laikatu w Warszawie. Zebrani zaproponowali, aby utworzyć Salezjański Instytut Wychowania Chrześcijańskiego (SIWCH), który umożliwiłby ukończenie studiów podyplomowych uwzględniających charyzmat wychowawczy św. Jana Bosko.

W dalszej części wystąpienia ks. Misiaszek zwrócił uwagę na problem afiliacji Instytutu. Na wspomnianym spotkaniu uczestnicy opowiadali się za dwiema propozycjami. Pierwszą była afiliacja do Akademii Teologii Katolickiej, druga do Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie. Zwyciężyła druga opcja. Na prośbę ks. Zdzisława Wedera, inspektora, ks. General, Idzi Viganó, dekretem dnia 1 października 1988 r., erygował Salezjański Instytut Wychowania Chrześcijańskiego. Pierwszym dyrektorem mianowano ks. dr Kazimierza Misiaszka. Rozpoczęto studia w trybie zaocznym. Wkrótce uruchomiono również studia stacjonarne. Od trzeciego roku studenci wybierali jedną z trzech specjalizacji: pedagogika społeczna, pedagogika specjalna oraz pedagogika katechetyczna. W 1993 r. dyrektorem Instytutu został mianowany ks. dr Jan Niewęglowski. W 2002 r. Instytut wszedł w struktury Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, przyjmując nazwę Instytut Pedagogiki im. św. Jana Bosko. W 2007 r. na jego bazie powstał Wydział Nauk Pedagogicznych w UKSW.

Na zakończenie obrad uczestnicy wyrazili podziękowanie prezesowi Towarzystwa, ks. prof. Henrykowi Skorowskiemu, za zorganizowanie pierwszego tego rodzaju spotkania. Wszyscy obecni opowiedzieli się za ich kontynuowaniem w latach przyszłych.

ks. Jan Niewęglowski
UKSW Warszawa